

Cần có biện pháp quản lý hữu hiệu đối với thương nhân nước ngoài thu mua nông sản Việt Nam

Thời gian qua, việc các thương nhân nước ngoài liên kết với các thương lái địa phương tổ chức thu mua nông sản với giá không ổn định, đã làm thiệt hại không chỉ đối với chính những người nông dân, mà còn gây ảnh hưởng không nhỏ đến hoạt động sản xuất kinh doanh của các doanh nghiệp chân chính trong nước, làm xáo trộn thị trường... gây bức xúc dư luận.

Theo các chuyên gia kinh tế nhận định, hiện tượng thương nhân nước ngoài vào Việt Nam tiến hành các hoạt động thu mua nông sản, thủy sản vẫn tiếp tục gia tăng, có chiều hướng ngày càng phức tạp. Bên cạnh mặt tích cực là góp phần tiêu thụ, giải quyết đầu ra đối với một số hàng hóa là sản phẩm nông nghiệp, nhất là những nông sản có sản lượng lớn và thời vụ thu hoạch ngắn, tạo công ăn việc làm và thu nhập ổn định cho người lao động... thì mặt tiêu cực là do không ít trường hợp hoạt động trái pháp luật, trong khi các cơ quan chức năng chưa kịp thời phát hiện và ngăn chặn, nên những hành vi không kiểm soát được này dẫn đến một loạt các hậu quả: Ảnh hưởng (thậm chí là phá vỡ) các quy hoạch vùng nguyên liệu và công nghiệp chế biến; gây bất ổn thị trường; tác động xấu đến môi trường, gây thiệt hại cho người sản xuất; ảnh hưởng đến an ninh chính trị và trật tự an toàn xã hội tại các địa phương...

Mới đây, cơn sốt trồng khoai lang tím Nhật Bản bùng lên tại tỉnh Vĩnh Long, rồi lan sang cả Đồng Tháp, Cần Thơ... khi các thương lái nước ngoài đến thu mua với số lượng lớn, giá cao. Do lợi nhuận cao nên người dân đã chuyển canh tác từ ruộng lúa sang trồng khoai lang tím, diện tích canh tác không ngừng tăng và lan rộng ra nhiều địa phương khác. Tuy nhiên, chỉ một thời gian sau, các thương lái đặt hàng nhưng không thu mua nữa, giá khoai lang từ 5.000 - 6.000 đồng/kg giảm xuống còn khoảng 200-300 đồng/kg. Không chỉ người trồng khoai bột ruột, tình trạng trên còn lặp lại với nhiều mặt hàng khác như: dưa, dứa, tôm, cá, gạo... tại một số tỉnh khu vực đồng bằng sông Cửu Long. Thậm chí, thương nhân nước ngoài lặn lội đến Thanh Hoá để mua dây gai, khiến người dân đổ xô vào rừng để tận thu dây gai đem bán.

Ông Nguyễn Văn Mỹ - Phó Giám đốc Công ty Cổ phần rau quả Tiền Giang là đơn vị thu mua các loại hoa quả chôm chôm, đu đủ, dứa... xuất khẩu cho biết, lợi dụng tâm lý của nông dân thích bán với giá

Khoai lang là mặt hàng thương nhân nước ngoài thu gom

cao, một số thương nhân của Trung Quốc đã thuê các thương nhân của Việt Nam vào thu mua dứa của người nông dân. Thấy bán được giá cao, nông dân đã phá bỏ luôn hợp đồng đã ký với Công ty để bán dứa cho đối tác mới. Theo ông Mỹ, “Công ty thu mua dứa với giá 3.200 đồng/kg, trong khi các thương nhân được những thương lái nước ngoài thuê thu mua với giá 4.000 đồng/kg, vậy là nông dân quay sang bán cho tư nhân, phá bỏ hợp đồng với Công ty. Điều đó khiến Công ty khó có thể đáp ứng được nhu cầu của các doanh nghiệp chế biến xuất khẩu. Ngoài ra, để có vùng nguyên liệu dứa, tỉnh Tiền Giang đã phải đầu tư hệ thống giao thông, đường sá, ngân hàng cũng hỗ trợ vốn... Do vậy, khi thương lái nước ngoài vào “hót tay trên” vùng nguyên liệu như hiện tượng xảy ra ở Tiền Giang đã gây ảnh hưởng tới lợi ích kinh tế của doanh nghiệp, địa phương và người nông dân, làm xáo trộn cả hoạt động sản xuất kinh doanh trên địa bàn”.

Ông Đinh Văn Hương - Chủ tịch Hiệp hội rau quả Việt Nam, lại chia sẻ, từ trước tới nay, Hiệp hội luôn đưa ra các cảnh báo phòng chống gian lận thương mại. Tới nay, vấn đề mua bán các sản phẩm như thanh long, chôm chôm... người dân đã có kinh nghiệm nên cũng

ít xảy ra những trường hợp bị lừa đảo. Tuy nhiên, vừa qua với mặt hàng khoai lang và dứa, người dân không có kinh nghiệm về vấn đề này nên rất cần cảnh báo để tránh rủi ro xảy ra.

Theo ông Nguyễn Văn Nam - Nguyên Viện trưởng Viện Nghiên cứu thương mại, thương nhân nước ngoài thu gom nông sản ở nước ta hầu hết là không có giấy phép, phần lớn sản phẩm xuất qua đường tiểu ngạch nên rất khó kiểm soát. Họ luôn trả giá cao hơn thương nhân trong nước vì không phải đóng thuế, từ đó họ có thể thao túng thị trường và quyết định giá mua, bán.

Còn ông Đỗ Văn Phước - Phó Giám đốc Sở Công Thương tỉnh Tiền Giang cho biết, khi xây dựng thông tư mới, cần có những quy định để kiểm soát hoạt động của cả thương nhân Việt Nam khi tham gia hợp tác với thương nhân nước ngoài để họ không “tiếp tay” cho kẻ xấu làm thiệt hại tới nông dân và ảnh hưởng tới doanh nghiệp làm ăn chân chính, gây xáo trộn trật tự tại địa phương.

Năm 2011, khi Trung Quốc vào Việt Nam thu mua sản lát, nhà nhà đổ xô trồng sản, các tỉnh Long An, Tiền Giang, Đồng Nai... chỗ nào còn đất trống là dân đầu tư trồng sản. Từ đầu năm 2012 đến nay, Trung Quốc đóng cửa đối với mặt hàng này khiến các chủ vườn sản dở sống dở chết. Nhiều nông dân phải bỏ sản thối ngoài ruộng vì thu hoạch về cũng không biết bán cho ai.

Siết chặt quản lý

Nhằm tăng cường công tác kiểm tra, giám sát thương nhân nước ngoài thu mua nông sản tại Việt Nam, ngày 19/7/2012, Bộ trưởng Bộ Công Thương Vũ Huy Hoàng đã có buổi làm việc với đại diện Lãnh đạo các Vụ (Thị trường trong nước, Pháp chế, Kế hoạch, Xuất nhập khẩu, Chính sách thương mại đa biên, Thương mại miền núi, Châu Á - Thái Bình Dương), các Cục (Quản lý thị trường và Xúc tiến thương mại) và chỉ đạo triển khai một số nội dung cơ bản: Trước mắt, cần tăng cường tập trung các công tác kiểm tra, giám sát hoạt động thu mua nông sản của các thương nhân nước ngoài tại những địa bàn trọng điểm như đồng bằng Trung du Bắc bộ, đồng bằng sông Cửu Long, Tây Nguyên, Nam Trung bộ; Tổ chức tuyên truyền và phổ biến các chính sách pháp luật về hoạt động thương nhân nước ngoài thu mua nông sản tại Việt Nam được sâu, rộng tới nhân dân các vùng; Phối hợp với Bộ Nông nghiệp & Phát triển Nông thôn gấp rút xây dựng Đề án “Đổi mới phương thức tổ chức kinh doanh nông sản nhằm mục đích phát triển nông nghiệp theo hướng hiện đại, hiệu quả, bền vững”; Phối hợp với các bộ, ngành có liên quan đưa ra những biện pháp ứng phó thích hợp và xử lý kịp thời những hành vi vi phạm pháp luật. Đồng thời, nắm tình hình hoạt động xuất khẩu hàng nông sản, thủy sản qua các cửa khẩu, đường

Thương lái nước ngoài thu mua nông sản trái phép đã và đang xảy ra tại nhiều địa phương

mòn, lối mở... ở khu biên giới trên đất liền để kịp thời cung cấp thông tin, phản ánh khi có hiện tượng bất thường; đề xuất các cơ chế điều hành, quản lý cần thiết để kiểm soát hiệu quả hơn hoạt động xuất nhập khẩu qua biên giới; tham gia tổ chức hệ thống phân phối từ vùng sản xuất đến các khu vực cửa khẩu và xuất khẩu hàng nông sản, thủy sản qua biên giới. Bên cạnh đó, Cục Xúc tiến thương mại chủ trì phối hợp với Vụ Thị trường ngoài nước chủ động xây dựng các chương trình xúc tiến thương mại phù hợp, đề xuất khẩu hàng hóa ra các thị trường nước ngoài; tăng cường tìm kiếm thị trường tiêu thụ ổn định các mặt hàng nông sản, thủy sản của Việt Nam và cung cấp các thông tin, nhu cầu của đối tác để giúp các thương nhân Việt Nam thực hiện ký kết các hợp đồng mua bán hàng hóa theo quy định của pháp luật. Đặc biệt, chủ trì, phối hợp với các đơn vị liên quan đẩy nhanh tiến độ thỏa thuận, ký kết Bản ghi nhớ về hợp tác trong lĩnh vực thương mại nông sản giữa Bộ Thương mại Trung Quốc và Bộ Công Thương Việt Nam; chỉ đạo các Thương vụ tại Trung Quốc (nhất là Nam Ninh, Quảng Châu và Côn Minh) và các nước trong khu vực theo dõi, nắm bắt thị trường để chủ động, kịp thời cung cấp thông tin và đề xuất những chương trình hợp tác nhằm thúc đẩy xuất khẩu bền vững, lâu dài đối với sản phẩm nông sản, thủy sản.

Với những bài học về việc thu mua nông sản của các thương nhân nước ngoài, từ nhiều năm qua đã gây ảnh hưởng tới đời sống kinh tế xã hội cho nhiều địa phương và cứ lặp đi lặp lại nhiều lần, để sớm có giải pháp hữu hiệu có tính ổn định lâu dài, Bộ Công Thương đang nghiên cứu và dự kiến sẽ ban hành Thông tư quy định các nội dung về hoạt động thu mua nông sản của thương nhân nước ngoài tại Việt Nam trong quý 3/2012. Hy vọng, văn bản này sẽ phát huy tác dụng tích cực đối với các cơ quan quản lý cũng như ngăn ngừa những ý đồ xấu của các thương nhân nước ngoài gây hại cho Việt Nam. ❖

Quang Tuấn